

Hrvatski zavod za knjižničarstvo
Centar za razvoj knjižnica i knjižničarstva

Preporuke za rad sveučilišnih, visokoškolskih, znanstvenih i specijalnih knjižnica tijekom epidemije koronavirusa (COVID-19)

Vlada Republike Hrvatske je 23. travnja 2020. donijela „Mjere za pokretanje gospodarskih i drugih djelatnosti i aktivnosti u uvjetima proglašene epidemije bolesti COVID-19 uzrokovane virusom SARS-CoV-2“ u kojima su propisane tri faze postupnog popuštanja protuepidemijskih mjera. Od ponedjeljka 27. travnja 2020. omogućio se rad u prostoru knjižnica na način da se dopustila posudba građe, dok je rad čitaonica dopušten Odlukom o izmjeni i dopuni Odluke o nužnim mjerama ograničavanja društvenih okupljanja, rada u trgovini, uslužnih djelatnosti i održavanja sportskih i kulturnih događanja za vrijeme trajanja proglašene epidemije bolesti COVID-19 od 18. svibnja 2020. kojom se stavljaju van snage prethodne odluke koja su navodila razna ograničenja¹.

Kao i sve prethodne Preporuke za rad sveučilišnih, visokoškolskih, znanstvenih i specijalnih knjižnica tijekom epidemije koronavirusa (COVID-19), i ova je izrađena sukladno uputama i preporukama Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (HZJZ)² te smjernicama za rad³ i protokolima za korisnike⁴ i djelatnike⁵ Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

¹ Stožer civilne zaštite Republike Hrvatske. Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o nužnim mjerama ograničavanja društvenih okupljanja, rada u trgovini, uslužnih djelatnosti i održavanja sportskih i kulturnih događanja za vrijeme trajanja proglašene epidemije bolesti COVID-19. (2020-05-18) (Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_05_59_1195.html).

² Najnovije preporuke i upute HZJZ-a koje se tiču rada sveučilišnih, visokoškolskih, znanstvenih i specijalnih knjižnica su: Odluka o izmjenama Odluke o nužnim epidemiološkim mjerama kojima se ograničavaju okupljanja i uvode druge nužne epidemiološke mjere i preporuke radi spječavanja prijenosa bolesti COVID-19 putem okupljanja (2020-11-20) (Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_11_128_2449.html), Preporuke za korištenje maski za lice, medicinskih i zaštitnih maski (2020-10-17) (Dostupno na: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2020/03/Preporuke_maske_v_3_17_10_2020.pdf), Preporuka za održavanje nastave na visokim učilištima u razdoblju pandemije bolesti COVID-19 uz primjenu protuepidemijskih mjera (2020-09-02) (Dostupno na: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/VisokoObrazovanje/Preporuke%20za%20odrzavanje%20nastave%20na%20visokim%20ucilistima%20u%20razdoblju%20pandemije%20bolesti%20COVID-19%20uz%20primjenu%20protuepidemijskih%20mjera.pdf>), Preporuka za sprječavanje zaraze COVID-19 tijekom održavanja profesionalnih umjetničkih izvedbi, kulturnih programa i manifestacija (2020-07-22) (Dostupno na: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2020/03/Preporuke_kulturni-programi_i_izvedbe_23_07.pdf).

³ Smjernice su dostupne na portalu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu <http://www.nsk.hr> i Portalu matične djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj <http://maticna.nsk.hr/strucno-savjetodavna-pomoc-i-strucni-nadzor/smjernice/>.

⁴ Dostupno na: <https://www.nsk.hr/pravila-ponasanja-korisnika-nacionalne-i-sveucilisne-knjiznice-u-zagrebu-u-uvjetima-pandemije-covid-19-28-kolovoza-2020/>

⁵ Dostupno na: Intranet NSK.

Učestalost i razdoblje otvorenosti knjižnica utvrđuje svaka knjižnica u skladu sa svojim kadrovskim mogućnostima i prostornim uvjetima te u dogovoru s upravom matične institucije, odnosno s osnivačem.

O svim pravilima nastavka rada u prostoru knjižnice korisnici trebaju biti informirani putem letaka i/ili natpisa na ulazu i unutar knjižnice te obavijestima na mrežnim stranicama knjižnice i društvenim mrežama.

OPĆE PREPORUKE ZA RAD SVEUČILIŠNIH, VISOKOŠKOLSKIH, ZNANSTVENIH I SPECIJALNIH KNJIŽNICA

1. Radi sprječavanja širenja infekcije, u radu knjižnica potrebno je osigurati pridržavanje najviših higijenskih standarda te držanja razmaka ograničenog broja korisnika i ograničenog broja djelatnika u svim prostorima.
2. Knjižnice utvrđuju maksimalni broj istovremenih korisnika s obzirom na neto veličinu knjižnice. Uputa Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo određuje 15 korisnika na 100 m². Najveći broj korisnika koji može istovremeno boraviti u knjižnici odgovara neto-površini u četvornim metrima podijeljenoj s 7. Ako je teško odrediti neto-površinu, najveći broj korisnika koji istovremeno smiju boraviti u objektu može se izračunati tako da se bruto-površina podijeli s 15.
3. Prostore knjižnice, uključujući i čitaonice, sve površine i opremu, potrebno je svakodnevno prozračiti, očistiti i dezinficirati prije otvaranja. Uz redovito čišćenje i prozračivanje prostora knjižnice potrebno je provoditi učestalu dezinfekciju kvaka i rukohvata na vratima.
4. Za sanitarne čvorove potrebno je osigurati učestalije pravilno čišćenje i higijenu. Ako je moguće, preporučuje se da se osiguraju odvojeni sanitarni čvorovi za korisnike i osoblje. Upute za dezinfekciju i čišćenje prostora Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo dostupne su na poveznici: <https://bit.ly/3bShvw3>
5. Djelatnici i korisnici trebaju prije izlaska iz kuće i dolaska u knjižnicu izmjeriti svoju tjelesnu temperaturu. Ukoliko je tjelesna temperatura viša od 37,2 °C, ako se osoba osjeća bolesno ili ima bilo koje simptome bolesti (temperatura, kašalj, nedostatak zraka, grlobolja, curenje nosa ili gubitak njuha):
 - djelatnici se trebaju javiti nadređenom i ne dolaziti na posao dok se telefonski ne jave liječniku obiteljske medicine,

⁶ Preporuke za rad u knjižnicama i antikvarijatima tijekom epidemije koronavirusa (COVID-19) (2020-04-24). (Dostupno na: <https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2020/03/Preporuke-za-rad-u-knji%C5%BEnicama-i-antikvarijatima-tijekom-epidemije-koronavirusa-COVID-19.pdf>)

- korisnici trebaju otkazati dolazak u knjižnicu i telefonski se javiti liječniku obiteljske medicine.
6. Djelatnici i korisnici su obvezni ispravno nositi zaštitnu masku tijekom cijelog boravka u knjižnici tako da zaštitna maska u potpunosti prekriva nos i usta.
 7. Na ulazu/izlazu u knjižnicu, uključujući i čitaonicu, potrebno je osigurati dispencer s dezinfekcijskim sredstvom i jasno istaknuti obavijest o obavezi dezinfekcije ruku.
 8. Potrebno je osigurati fizičku distancu među korisnicima te između korisnika i osoblja od 2 metra u svim smjerovima, zatim utvrditi mjesta za rad te ih jasno označiti. Ukoliko se ne može osigurati fizička distanca od 2 metra u svim smjerovima, potrebno je postaviti zaštitne pregrade od pleksiglasa ili drugog prozirnog materijala pogodnog za redovito čišćenje i dezinfekciju.
 9. Knjižnice s malim brojem zaposlenika i/ili manjim prostorom mogu obavljati vraćanje i posudbu građe na ulazu u prostor knjižnice.
 10. Preporuča se da korisnici naručuju građu elektroničkom poštom ili, ako je moguće, putem modula za rezervaciju građe u softveru za knjižnično poslovanje. Preporučeni maksimalni broj jedinica građe je određen pravilima svake pojedine knjižnice koji su bili propisani prije epidemije.
 11. Potrebno je osigurati odijeljeno mjesto za preuzimanje građe koju su korisnici naručili. Prije smještaja građe na mjesto za preuzimanje, knjižničari je trebaju zadužiti na ime korisnika.
 12. Potrebno je osigurati odijeljeno mjesto (na primjer stol, kolica, kutija, košarica i sl.) za odlaganje građe koju korisnici vraćaju u knjižnicu. Vraćena građa se zatim odvozi u prethodno pripremljen prostor u knjižnici – izdvojenu prostoriju za dezinfekciju i karantenu. Preporuča se da knjižničari razdužuju vraćenu građu nakon provedene karantene.
 13. Građa se ostavlja u karanteni najduže 72 sata, a nakon toga se vraća na svoje mjesto na polici. Dosadašnja su istraživanja pokazala da je životni vijek virusa COVID-19 pri sobnoj temperaturi za papir, karton i tekstil do 24 sata, a za plastiku 72 sata.
 14. Dezinfekcija građe se obavlja isključivo etilnim alkoholom (70%) i to samo ako građa ima plastificirani ovitak ili kutiju (CD, DVD i sl.).
 15. Nakon zatvaranja knjižnice, a time i čitaonice, potrebno je prozračiti, očistiti i dezinficirati prostor (sve površine i opremu) brisanjem odgovarajućim dezinficijensom.

PREPORUKE VEZANE ZA RAD ČITAONICA

Svaka knjižnica prilagođava svoje poslovanje s obzirom na kadrovske mogućnosti i svoje prostorne uvjete.

1. Za osoblje koje dolazi u kontakt s korisnicima u čitaonici potrebno je osigurati zaštitne maske koje prekrivaju nos i usta, zaštitne rukavice i, ako je moguće, zaštitnu pregradu. Preporuke za korištenje maski za lice, medicinskih i zaštitnih maski Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo dostupne su na poveznici: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2020/03/Preporuke_maske_v_3_17_10_2020.pdf
2. Ako je moguće, preporuča se da korisnici unaprijed rezerviraju mjesto za rad i građu potrebnu za rad u čitaonici elektroničkom poštom. U rezervaciji moraju biti navedeni točni kontakt podaci korisnika. Knjižnica korisniku dostavlja potvrdu o rezervaciji mjesta i građe za rad u čitaonici elektroničkom poštom.
3. Korisnik je obavezan nositi zaštitnu masku tijekom boravka u čitaonici tako da zaštitna maska u potpunosti prekriva nos i usta.
4. Potrebno je zabilježiti vrijeme ulaska korisnika u čitaonicu, kontakt podatke i vrijeme napuštanja čitaonice. Te su informacije, u slučaju otkrivanja oboljelog koji je boravio u čitaonici u određeno vrijeme, potrebne epidemiolozima, kako bi što brže mogli identificirati i kontaktirati kontakte oboljelog te provesti mjere sprečavanja daljnjeg širenja infekcije. Korisnike treba pravovremeno upozoriti iz kojeg su razloga potrebni točni podaci za kontakt.
5. Preporuča se da naručena građa čeka korisnika na za to predviđenom mjestu za rad u čitaonici.
6. Korisnici koji planiraju dolazak u knjižnicu moraju voditi računa o zdravstvenom stanju te, kako ne bi ugrozili druge, odustati od dolaska ako imaju povišenu temperaturu ili druge smetnje koje mogu ukazivati na simptome zaraze koronavirusom.
7. U prostoru knjižnice/čitaonice korisnik se treba pridržavati pravila o fizičkoj udaljenosti i općih higijenskih pravila, provoditi obavezu dezinfekciju ruku i pravilno postupati prilikom kašljanja i kihanja.
8. Tijekom čitavog radnog vremena čitaonice knjižničar je obavezno prisutan u prostoru čitaonice te brine o tome da se svi korisnici pridržavaju higijenskih pravila i mjera fizičke distance.
9. Korisnik se javlja na info-pult knjižnice s potvrdom o rezervaciji mjesta i građe za rad u čitaonici, ako je prethodno traženo od korisnika da rezerviraju mjesto elektroničkom poštom ili telefonom. Za ostale načine organizacije dolaska korisnika u čitaonicu, potrebno je pridržavati se općih smjernica o istovremenom broju korisnika u prostoru i ograničiti duže zadržavanje korisnika u prostoru info-pulta.

10. Nakon što u čitaonicu uđe maksimalno dozvoljen broj korisnika, daljnji su ulasci mogući tek kad netko od korisnika izađe, tj. kad jedan korisnik napusti čitaonicu, jedan može ući.
11. Vlastiti materijali koje korisnik unosi u prostor kako bi ih koristio u čitaonici (knjige, skripte i sl.), moraju biti omotani u plastični omot i dezinficirani na ulasku u knjižnicu/čitaonicu.
12. Građa knjižnice koju korisnik koristi više dana u prostoru čitaonice odlaže se u posebnu vrećicu označenu korisnikovim podacima te mu se prilikom nastavka korištenja predaje u vrećici.
13. Pravilno postupanje s građom, u kontekstu primjene ovih preporuka, znači da korisnik ne smije ugrožavati higijenu građe prilikom listanja, odnosno korištenja. To se posebno odnosi na dnevni tisak, s obzirom da se očekuje da više korisnika koristi iste novine u jednom danu. U radu čitaonica dnevnog tiska, prema procjeni i odluci ravnatelja svake ustanove, preporuča se da se takva građa u čitaonicama koristi s maskom i rukavicama.

KULTURNA DOGAĐANJA

U skladu s „Odlukom o izmjenama Odluke o nužnim epidemiološkim mjerama kojima se ograničavaju okupljanja i uvode druge nužne epidemiološke mjere i preporuke radi spječavanja prijenosa bolesti COVID-19 putem okupljanja“⁷ Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske od 20. studenoga 2020. godine **maksimalni je broj prisutnih** na knjižničnim događanjima, sastancima, edukaciji korisnika i sl., **25 osoba na jednom mjestu**, uz pridržavanje svih higijenskih standarda, držanja razmaka ograničenog broja sudionika događanja u svim prostorima, a također uzimajući u obzir i veličinu prostora u kojem se događanja održavaju.

Zagreb, 27. studenoga 2020.

⁷ „Odluka o izmjenama Odluke o nužnim epidemiološkim mjerama kojima se ograničavaju okupljanja i uvode druge nužne epidemiološke mjere i preporuke radi spječavanja prijenosa bolesti COVID-19 putem okupljanja“. https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2020/03/Preporuke_kulturni-programi_i_izvedbe_23_07.pdf (2020-07-22)